

Asia: VN/23/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Diaarinumero: VN/23/2022

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja myös pitää tärkeänä, että YVA-direktiivin vaatimukset täytännönpannaan kansallisella sääntelyllä. Ohessa huomiot luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Mielestämme ehdotettu lakimuutos parantaa ympäristöllisten näkökohtien huomioon ottamista YVA-menettelyssä arvioitujen sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien sijoittamisesta päätettäessä, mutta ehdotuksessa olisi syytä huomioida tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin sijoittamiseen liittyvät ympäristönäkökohdat ja varmistua siten YVA-direktiivin vaatimusten tehokkaasta toteutumisesta. Sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien sijoittamiskysymys on merkittävä tekijä ympäristövaikutusten kannalta. Lupamenettelyssä ympäristöllisten näkökohtien huomioon ottamisen vaatimuksella luvan myöntämisen edellytyksenä ja lupamääräyksiin tulisi olla tosiasiallista vaikutusta sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien sijoittamisen valintaan.

Perustelut:

Lain soveltamisalaan tulee kuulua kaikki YVA-menettelyn piiriin kuuluvat hankkeet.

Toteuttamisvaihtoehdoista tulisi valita ympäristölainsäädännön piiriin kuuluva vaihtoehto, jossa voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien sijoittamiseen ja haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseen.

Ehdotetaan lisättäväksi 4 § "sijoitettava ja rakennettava"

Ympäristövaikutukset tulee määritellä täsmällisemmin

4 §:n yksityiskohtaiset perustelut

Laissa tulee olla säännös päätöksen sisältövaatimuksista

Yksityiskohtaiset perustelut:

Lain soveltamisalaan tulee kuulua kaikki YVA-menettelyn piiriin kuuluvat hankkeet. Lain soveltamisalan laajuuden tulee olla YVA-direktiivin vaatimusten mukaan laaja siten, että soveltamisalaan kuuluvat kaikki YVA-menettelyssä olevat hankkeet myös harkinnanvaraisesti arvioitavat hankkeet.

Luonnoksen luvussa 5 tarkastellaan muita toteuttamisvaihtoehtoja. Maankäytön suunnittelun mallia olisi tullut tarkastella tarkemmin, sillä menettely mahdollistaisiin hankkeiden yhteistarkastelun ja maankäytön yhteensovittamisen, jolloin eri hankkeiden ympäristövaikutusten yhteisvaikutuksia voitaisiin arvioida luotettavammin ja kokonaisvaltaisesti. Verrattuna yksittäiseen lupamenettelyyn, maankäytön tarkastelu toteuttaisi YVA-direktiivin vaatimusta paremmin. Maankäytön suunnittelujärjestelmässä hankkeet, joilla on vaikutuksia usean kunnan tai maakunnan alueella eivät voi olla esteenä ympäristövaikutusten tehokkaalle selvittämiselle ja haitallisten vaikutusten ehkäisemiselle. Lunastuslupa ei tavoitteensa puolesta täysin sovellu ympäristövaikutusten arviointiin.

Luonnoksen ehdotukseen koskien 4 §

Sähköjohdon ja kaasun siirtoputken rakentaminen esitetään lisättäväksi "sijoitettava ja rakennettava". Lisäys korostaa sijoittamiskysymyksen arvioinnin tärkeyttä ja vaihtoehtojen arviointia YVA-direktiivin edellyttämällä tavalla.

Ympäristövaikutukset tulee määritellä 4 §:ssä täsmällisemmin. Nyt esitetystä luonnoksessa painotetaan teknistä ja taloudellista toteuttamisedellytyksiä sekä edellytetään ympäristölle aiheutuvista haitoista, että ne jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Luonnoksessa todetaan "Säännös ei kieltäisi kokonaisuudessaan haitallisten vaikutusten aiheuttamista, mutta asettaisi näiden määrälle kynnyksen. Laissa ei otettaisi yksityiskohtaisesti kantaa siihen, millaista haitallista vaikutusta olisi pidettävä lainkohdan kieltämänä vähäistä suurempana heikennyksenä. Säännös muodostaisi itsenäisen luvanmyöntämisedellytyksen. Jos hankkeesta aiheutuisi lainkohdassa tarkoitettua vähäistä suurempaa heikennystä, eikä tätä lupamääräyksiä voitaisi poistaa, ei lupaa voitaisi myöntää." Säännös jää esitetystä muodosta liian yleisluontoiseksi. YVA-direktiivissä ei oteta huomioon vastaavaa intressivertailua, jonka nojalla ympäristöllisistä lähtökohdista tai haitan aiheuttamisesta ympäristölle voitaisiin suoraan poiketa. Säännöksen sanamuoto mahdollistaa liian laajan harkintavallan viranomaiselle arvioida vaikutusten vähäisyyttä. Tämä vaarantaa myös lupaharkinnan ennakoitavuutta.

YVA-direktiivin edellyttää lisäksi, että päätökseen liitetään määräyksiä haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi.

4 §:n 3 momenttia on muutettava seuraavasti;

Nykyinen versio: Lunastuslupapäätöksessä on annettava hankkeesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi tarpeelliset määräykset johtoreitistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta.

Muutosehdotus: Lunastuslupapäätöksessä on annettava hankkeesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi tarpeelliset määräykset johtoreitistä, 4 §:n 1 momentin mukaisista lupamääräyksistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta.

Hallituksen esityksen kohdassa (yksityiskohtaiset perustelut) 4 §:n perusteluissa (s.14 ja 16.) supistetaan lain soveltamisalaa YVA-direktiivin ja YVA-lain tarkoituksen vastaisesti koskemaan vain vähäisiä muutoksia johtoreitin kulkuun;

"Lupaviranomaisen tulisi voida, jos hankkeen yleisille tai yksityisille eduille aiheutuvien haitallisten vaikutusten ehkäiseminen tai vähentäminen sitä edellyttää, tehdä vähäisiä tarkistuksia johtoreitin kulkuun, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin olisivat käsillä. Tapauskohtaisesti harkittavaksi jäisi, kuinka suuria muutoksia johtoreitin kulkuun olisi mahdollista tehdä. Johtoreitin siirtäminen kokonaan toiseen paikkaan ei kuitenkaan olisi mahdollista, vaan tällaisessa tilanteessa luvan myöntämisedellytyksen on katsottava puuttuvan ja lunastuslupahakemus tulisi hylätä (s. 16)." Hallituksen esityksen perusteluista tuleekin poista sana vähäisiä. Tämän hetkinen versio johtaa lainsäädäntöhierarkian ja perustuslain vastaiseen tilanteeseen, jossa hallituksen esityksen perusteluilla supistetaan lainsoveltamisalaa.

Muutoksen rajaamista vähäisiin muutoksiin ei voida myöskään perustella (s.14) mukaisilla syillä, koska se supistaisi YVA-lain tarkoituksen vastaisesti vaihtoehtojen tarkastelua; "Johtoreitin keskeisestä merkityksestä ja hankkeiden nauhamaisuudesta johtuen reitin tarkistaminen lupamenettelyssä on mahdollista vain rajallisesti. Lunastusluvan hakija on hankkeen suunnitteluvaiheessa selvittänyt yksityiskohtaisesti reitin sijoittamista hakemuksen mukaiseen paikkaan, mutta ei välttämättä muualle. Käytettävissä ei tällöin ole sellaisia selvityksiä ja suunnitelmia, jotka mahdollistaisivat luvan myöntämisedellytysten arvioinnin kokonaan toisessa paikassa, eikä asianosaisten kuulemisen laajuuskaan välttämättä mahdollista tätä. Jos luvan myöntämisen edellytykset eivät hakemuksen mukaiselle johtoreitille edes vähäisin muutoksin täyty, tulisi hakemus hylätä." Johtoreittien nauhamaisuus voidaan ottaa huomioon tarvittaessa YVA-prosessissa eri hankkeiden yhteisvaikutuksia arvioilla, joka mahdollistaa YVA-lain mukaisesti eri sijoittamisvaihtoehtojen arvioinnin.

Lain alkuperäinen tarkoitus turvata Århusin yleissopimuksen edellyttämällä tavalla yleisön tiedonsaantia, osallistumista, muutoksenhakua ja vireillepanoa koskevat oikeudet on hallituksen esitysluonnoksen säädöskohtaisten perustelujen 7.1. mukaisesti muuttunut "johtoreitin valintaa ja hankkeen toteuttamistapaa ohjaavaksi säädökseksi, jonka tarkoituksena on ehkäistä näistä hankkeista ympäristölle aiheutuvia haittoja" (s.10). Tämä muutos puoltaa lakiin otettavan säännöksen lupapäätöksen sisällöstä vastaavasti kuin esimerkiksi maantielain (503/2005) 29 § 4 momentissa on säädetty: päätöksestä "on käytävä ilmi hallintolaissa säädetyn lisäksi, mitä lausuntoja, huomautuksia ja mielipiteitä asiassa on annettu ja miten ne ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Päätöksessä on lisäksi selostettava esitetyt toimenpiteet merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi."

Lisätietoja

Satu Keski-Lusa

ympäristöjuristi Matti Kattainen, p. 044 7785 013, matti.kattainen@sll.fi

Miten esityksen toteutuminen vaikuttaisi ELY-keskusten työmäärään ja resursointiin?

Voitte kirjoittaa vastauksen alla olevaan tekstikenttään

-

Kattainen Matti
Suomen luonnonsuojeluliitto